

**HAKEMUS JOKKAVAARAN MAANOTTAMOTOIMINTAA KOSKEVIEN YMPÄRISTÖLUPIEN
MUUTTAMISEKSI YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN 89 §:N NOJALLA**

Olli Rätty

Vastaanottaja

Rovaniemen kaupunki
Ympäristölupaviranomainen (Ympäristölautakunta)
Kirjaamo
PL 8216
96101 Rovaniemi

Päiväys

15. syyskuuta 2025

ASIA

1. Asian Vireillepano ja laajuus

Tällä hakemuksella saatan haitankärsijän asemassa Rovaniemen kaupungin ympäristölupaviranomaisen käsiteltäväksi ympäristönsuojelulain (YSL) 527/2014 89 §:n mukaisen vaatimuksen Jokkavaaran alueen maanottomoiden ympäristölupien muuttamisesta.

Kyseessä ei ole yksittäisen asukkaan ilmoitus, vaan kahden kaupunginosan haitankärsijöiden ilmoittama laaja ja vuosia jatkunut ongelma. Ilmoituksen ihmisen terveyshaitasta (YSL 527/2014 5 §, TSL 763/1994 1 §) ja kohtuuttomasta rasituksesta (Laki eräistä naapuruussuhteista 26/1920 17 §) ovat tuoneet viranomaisen tietoon Koskenkylän ja Pallarintien alueen noin 200 asianosaista: alueen asukkaat, yrittäjät sekä Koskenkylän koulu (noin 130 kouluyhteisön jäsentä) lukuisissa yhteydenotoissa. Näihin lukeutuvat keskeisimpinä aloitteet ja kirjelmät 13.6.2014 (70 allekirjoittajaa) [LIITE 1], 1.9.2017 (33 allekirjoittajaa) [LIITE 2], alueen asukkaan kirje tekniselle lautakunnalle 19.1.2018 [LIITE 3], valtuustoesitys 14.6.2018 (26 allekirjoittajaa) [LIITE 4], kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 22.4.2022 toimitettu seikkaperäinen haittailmoitus [LIITE 5] sekä Pujottelijantien asukaskunnan useat valitukset (mm. 2008, 29.6.2014 ja 19.5.2017). Kunnan terveystalon johtajalle on toimitettu 23.5.2022 haitasta eniten kärsivien kiinteistönomistajien tiedot [LIITE 6]. Asia on ollut yhtäjaksoisesti vireillä vuodesta 2014.

2. Vaatimukset

Vaadin, että Rovaniemen kaupungin ympäristölupaviranomainen ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin ja muuttaa Jokkavaaran maanottotoimintaa koskevia ympäristölupia seuraavasti:

1. **Ensisijaisesti:** Lupiin on lisättävä uusi, sitova lupamääräys, jolla toiminnanharjoittajat veloitetaan järjestämään maa-ainesten kuljetukset siten,

että ne eivät kulje Pallarintien ja Koskenkyläntien tiiviisti rakennetun asuin- ja matkailualueen kautta. Liikenne on ohjattava Oikaraisen sillan kautta valtatielle 81. Tämä on ainoa kestävä ratkaisu, jolla vaarallisen voimakas melu, runkomelu ja asuinrakennusten tärinähaitta voidaan tosiasiallisesti poistaa, ja joka noudattaa lain mukaisesti ympäristölainsäädännön pienimmän haitan periaatetta.

2. **Toissijaisesti:** Mikäli ensisijaiseen vaatimukseen ei suostuta, lupiin on lisättävä yksilöityjä ja sitovia lupamääräyksiä, joilla terveyshaitta ja kohtuuton rasitus tosiasiallisesti ja kokonaisuudessaan poistetaan.
3. **Menettelyllinen vaatimus:** Edellä kohdassa 2 tarkoitettujen toimenpiteiden tehokkuus on ehdottomana edellytyksenä todennettava **viranomaisen toimittamilla ja puolueettoman asiantuntijan suorittamilla mittauksilla** haitasta eniten kärsivissä kiinteistöissä. Mittauksilla on osoitettava, että tärinätasot alittavat luotettavasti alan asiantuntijaohjeissa (esim. Ympäristöopas 108, 2004, VTT/Asko Talja) esitetyt häiriörajat.

3. Hakemuksen kohteena olevat päästöt ja viranomaisen lakisääteinen arviointivelvollisuus

Tämä hakemus edellyttää viranomaiselta Ympäristönsuojelulain laajan soveltamisalan mukaista tarkastelua. Kyse ei ole yksittäisestä meluhaitasta, vaan luvanvaraisen toiminnan kuljetusten aiheuttamasta ympäristönsuojelulain 5 §:ssä tarkoitetusta kokonaisvaltaisesta ympäristön pilaantumisesta. Viranomaisen velvollisuus arvioida asia nyt uudelleen perustuu aukottomaan juridiseen ketjuun:

1. **Alkuperäinen arviointivelvollisuuden laiminlyönti (YSL 49 §):** Luvat on alun perin myönnetty puutteellisin ja virheellisin tiedoin, jolloin lupaviranomainen on laiminlyönyt velvollisuutensa arvioida toiminnan kaikkia todellisia vaikutuksia.
2. **Jatkuva valvontavelvollisuus haittailmoitusten johdosta (YSL 169 §):** Vuosien ajan jatkuneet ilmoitukset terveyshaitasta ovat aktivoineet YSL 169 §:n mukaisen velvollisuuden ryhtyä selvitystoimiin, koska on ollut "aihetta olettaa" terveyshaittaa. Tämä velvollisuus on toistuvasti laiminlyöty tilanteessa, jossa samanaikaisesti on ollut vireillä useita alueen ympäristölupamenettelyjä.
3. **Tämän hakemuksen aktivoima velvollisuus (YSL 89 §):** Tämä luvanmuutoshakemus velvoittaa viranomaisen arvioimaan, täyttyvätkö luvan edellytykset nykytiedon valossa.

Tämän vuoksi viranomaisen selvitys-, arviointi- ja torjuntavelvollisuus kohdistuu seuraavien ympäristönsuojelulain 5 §:ssä tarkoitettujen päästöjen ja niistä aiheutuvan pilaantumisen kokonaisuuteen:

- **Tärinä ja runkomelu:** Jatkuva, asuinrakenteisiin ja ihmiskehoon voimakkaasti tuntuva tärinä ja matalataajuinen runkomelu.
- **Melu:** Vaarallisen voimakkaat, hetkelliset meluhuiput sekä jatkuva iskumelu katu- ja piha-alueilla.
- **Pöly ja pienhiukkaset:** Ajoviiman nostattama ja kuormista variseva asuinrakennusten ilmanvaihtoon, piha- ja katualueille tunkeutuva pöly.

Viranomaisen ei voi lainmukaisesti kaventaa tätä lakisääteistä arviointiaan vain niihin haittoihin, joille on asetettu numeerisia raja-arvoja. Sen on arvioitava kaikkien edellä mainittujen päästöjen yhteisvaikutusta ja sitä, aiheutuuko niistä **YSL 52 §:ssä kiellettyä terveyshaittaa tai kohtuutonta raskautta**.

4. Perustelut Luvan Muuttamiselle (YSL 89 §)

4.1. Toimintaympäristö, haitan luonne ja kunnan aiempien selvitysten soveltumattomuus

Jokkavaaran maanottomoiden luvanvaraisen toiminnan kuljetukset kohdistuvat Pallarintien asemakaava-alueelle, joka on olosuhteiltaan erityisen herkkä. Alueen luonne, jota on KHO:n oikeuskäytännössä (KHO:2014:115, KHO:2019:75, KHO:2024:39) pidetty merkityksellisenä, on seuraava:

- **Asuinrakennusten välitön läheisyys:** Pallarintien varrella rakennukset sijaitsevat nauhamaisesti ajoradan vieressä, usein vain muutamien metrien etäisyydellä.
- **Geoteknisesti herkkä maaperä:** Tie kulkee Kemijoen rannan epävakaalla pehmeikköalueella, mikä voimistaa tärinän vaikutuksia. Pallarintien peruskorjauksessa katuun on asennettu ajoneuvon ajolinjalle yli 50 iskumelua ja tärinää lisäävää kantta- ja luukkua. Koskenkyläntien peruskorjaustyössä 2025 (Pallarintiellä) katuun on asennettu uusia iskumelu- ja tärinälähteitä.
- **Tien käyttötarkoituksen vastainen liikenne:** Pallarintie on asemakaavassa osoitettu asuin- ja matkailualueen kokoojakaduksi, mutta Jokkavaaran maanottomon raskas liikenne muodostaa tiettyinä vuorokaudenaikoina pääosan sen kokonaisliikenteestä. Koska oikeuskäytännössä jo suhteellisen pientäkin raskaiden ajoneuvojen lisäystä on pidetty merkittävänä haittana, on liikenteen luonteen täydellinen muuttuminen ja sen hallitseva osuus lain tarkoittama kohtuuton raskaus.

Edellä esitettyjen, toisiaan voimistavien seikkojen perusteella on kiistatonta, että Pallarintie on rakenteellisesti ja olosuhteiltaan täysin soveltumaton Jokkavaaran maanottomon raskaan liikenteen kuljetusreitiksi.

Kunnan hyödyntämä Koskenkylän melumalli on todellisen terveyshaitan arviointiin soveltumaton ja harhaanjohtava kolmesta erillisestä ja perustavanlaatuisesta syystä:

1. **Väärä työkalu:** Se on luonteeltaan strategisen tason kaavasuunnittelua varten laadittu teoreettinen ja laskennallinen mallinnus, ei väline, jolla voitaisiin luotettavasti arvioida todellista, paikallista ja mitattavaa terveyshaittaa.
2. **Väärät lähtötiedot:** Sen oletuksena käytetty ympäristö on täysin virheellinen. Koskenkylän avoimen peltoalueen maaperä ja akustiikka eivät vastaa millään tavoin Pallarintien tiiviisti rakennetun jokirantaympäristön todellisia olosuhteita.
3. **Väärä sisältö:** Mallinnus on sisällöllisesti täysin puutteellinen, sillä se jättää arvioinnin ulkopuolelle kokonaan kaksi tämän hakemuksen keskeistä **terveyshaittaa aiheuttavaa päästöä:** asuinrakennuksiin kohdistuvan tärinän ja hengitysilmaan leviävän pölyn.

Tähän ympäristöön kohdistuva massiivinen liikenne aiheuttaa YSL 5 §:n tarkoittamaa ympäristön pilaantumista, kuten terveyshaittaa, Naapuruussuhdelain 17 §:n tarkoittamaa kohtuutonta räsitystä sekä **yleistä vaaraa**. Alueella on sattunut vähintään neljä vakavaa sorakuorma-auton onnettomuutta: ajoneuvosta irronnut perävaunu on **iskeytynyt leikkipuiston mäntyyn**, perävaunu on **kaatunut tielle**, rekka on **kaatunut tielle koulun läheisyydessä** ja perävaunu on irronnut ajaessa **syöksyen asuintalon pihaan**.

Toiminnasta aiheutuva jatkuva räsitys on heikentänyt asukkaiden terveyttä ja elämänlaatua perustavanlaatuisella tavalla. Tutkimustiedon, kuten Maailman terveysjärjestön (WHO) ja THL:n selvitysten, mukaan ympäristömelulla ja tärinällä on osoitettu yhteys mm. stressireaktioihin sekä sydän- ja verisuonitauteihin. Nämä kokemukset perustuvat mitattaviin tosiseikkoihin: hetkelliset meluhuiput ovat olleet jopa **111 dB** ja tärinän heilahdusnopeus jopa 96 metrin etäisyydellä **1,6 mm/s** rakennuksen kellarin seinässä, eikä mittaus huomioi asuinkerroksissa moninkertaistuvaa resonanssivärähtelyä [LIITE 7]. Tämä on erityisen merkittävää, sillä useat Pallarintien asuinrakennukset sijaitsevat vain 8–15 metrin etäisyydellä ajoradasta, mikä antaa perustellun syyn olettaa haitan olevan välittömässä läheisyydessä vielä huomattavasti voimakkaampi. Tämä tärinäarvo ylittää moninkertaisesti ne häiriörajat, jotka on esitetty alan keskeisessä asiantuntijalähteessä, Ympäristöministeriön oppaassa "Ympäristötärinä ja sen torjunta" (Ympäristöopas 108, 2004, VTT/Asko Talja), jonka mukaan jo yli 0,3 mm/s tärinää pidetään erityisen häiritseväenä. Mitattu arvo on jopa **16-kertainen** verrattuna saman lähteen mukaiseen hyvien asuinolosuhteiden tavoitetasoon ($\leq 0,1$ mm/s).

4.2. Ympäristöluvan myöntämisen ehdottomat esteet ja KHO:n oikeuskäytäntö (YSL 52 §)

YSL 52 § asettaa ehdottomat esteet luvan myöntämiselle: toiminnasta ei saa aiheutua terveyshaittaa (kohta 1) eikä kohtuutonta räsitystä (kohta 4). KHO on vakiintuneessa oikeuskäytännössään (KHO:2014:115, KHO:2019:75, KHO:2024:39) vahvistanut, että YSL 52 §:ssä tarkoitettu kielletty seuraus voi aiheutua myös toimintaan olennaisesti kuuluvasta liikenteestä, joka tapahtuu varsinaisen toiminta-alueen ulkopuolella kauempana yleisellä tiellä.

Luvanvaraiseen toimintaan välttämättömänä osana kuuluvan liikenteen aiheuttamia päästöjä on perusteltua tarkastella lupaharkinnassa varsinaista toiminta-aluetta laajemmalla alueella. (vrt. KHO:2019:75)

Varsinaisella toiminta-alueella harjoitettuun toimintaan olennaisesti kuuluvasta liikenteestä lähialueella koettua merkittävää meluhaitan lisääntymistä voidaan [...] pitää toiminta-alueen käytöstä aiheutuvana [...] kohtuuttomana räsityksena. (vrt. KHO:2019:75)

Asuinkiinteistöjen sijainti huomioon ottaen suhteellisen pientäkin raskaiden ajoneuvojen määrän päivittäistä lisäystä voidaan pitää alueen melutason kannalta merkittävänä. (vrt. KHO:2014:115)

Koska Jokkavaaran liikenne aiheuttaa juuri tällaista haittaa, on selvää, että lupia myönnettäessä on rikottu lain pakottavia säännöksiä.

4.3. Lupamenettelyn virheet ja selvitysvelvollisuuden laiminlyönti (YSL 48, 49, 52 ja 169 §)

Jokkavaaran luvat on myönnetty virheellisin ja puutteellisin perustein:

- **Puutteellinen selvitys ja virheelliset tiedot (YSL 48 §):** Lupapäätökset perustuvat räikeän virheellisiin tietoihin liikenteen laajuudesta; toiminnanharjoittajien

ilmoittamat määrät (esim. "4-8 käyntikertaa vuorokaudessa") [LIITE 8] ovat murto-osa todellisesta (noin 319 ohiajoa 12 tunnin aikana) [LIITE 9].

- **Vaikutusten ja asianosaisten sivuuttaminen (YSL 49, 52 §):** Viranomaisen on virheellisesti katsonut, että kuljetusreitin varrella asuvat eivät ole asianosaisia, minkä seurauksena heidän muistutuksiaan ei ole aineellisesti käsitelty; lupapäätöksistä puuttuvat kokonaan viranomaisen perustellut arviot tai merkinnät liikenteen aiheuttamista haitoista.
- **Nimenomaisen tarkastusvelvollisuuden laiminlyönti (YSL 169 §):** Vaikka viranomaisella on ollut asukkaiden ilmoitusten perusteella "aihetta olettaa" terveyshaittaa, se on laiminlyönyt pakottavan tarkastusvelvollisuutensa.

4.4. Aiemman valitusoikeuden näennäisyys

Viranomaisen ei voi vedota siihen, että asukkaiden olisi tullut hakea muutosta alkuperäisiin lupapäätöksiin. Tehokas valitusoikeus on estetty, koska päätökset perustuivat toiminnanharjoittajan antamiin **virheellisiin tietoihin** ja lupaviranomaisen **laiminlöi velvollisuutensa selvittää** toiminnan todellisia vaikutuksia.

4.5. Lainsäädännön aukoton toimintavelvoite

Vaasan hallinto-oikeuden päätös (18.4.2024) [LIITE 10] ei poista viranomaisen toimintavelvollisuutta. Lainsäätäjän tahto on ollut luoda aukoton järjestelmä, jossa terveyshaittaan puututaan aina. Tämä käy ilmi lainsäädännön esitöistä:

1. Ympäristönsuojelulain esityöt (HE 84/1999 vp) toteavat:

"Määräystä ei voitaisi antaa esimerkiksi liikenteen aiheuttaman ilman pilaantumisen tai melun ehkäisemiseksi. [...] Lisäksi tulisi ottaa huomioon, että terveyshaitan poistamisesta säädetään edelleen terveydensuojelulain 51 §:ssä."

2. Terveydensuojelulain esityöt (HE 42/1994 vp) puolestaan täsmentävät, miten TSL 51 §:ää sovelletaan luvanvaraisen toiminnan osalta:

"Pykälän 1 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi antaa määräyksiä tai kieltoja terveyshaitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Samoin kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi antaa määräyksiä, jos esimerkiksi vilkkaan liikenneväylän läheisyydessä sijaitsevan leikkipaikan lapsille aiheutuu [...] terveyshaittaa [...] sekä asuinhuoneistoon tunkeutuu [...] melua siinä määrin, että siitä aiheutuu terveyshaittaa. Kunnan terveydensuojeluviranomainen ei kuitenkaan voisi antaa määräyksiä tai kieltoja sellaiselle toiminnalle, jolle on ympäristölupamenettelylain nojalla myönnetty ympäristölupa. Tällaisissa tapauksissa terveydensuojeluviranomaisen tulisi saattaa havaitsemansa epäkohta ympäristölupaviranomaisen tietoon tarvittavia toimenpiteitä varten."

Tämä lainsäädäntöketju osoittaa kiistattomasti, että viranomaisella on aina velvollisuus puuttua terveyshaittaan, ja jos haitta liittyy luvanvaraiseen toimintaan, asia kuuluu nimenomaisesti ympäristölupaviranomaiselle.

4.6. Liikenteen oikeudellinen luonne: velvoite ottaa kantaa

Tämä hakemus perustuu siihen, että kyseessä on KHO:n vakiintuneessa oikeuskäytännössä (mm. KHO:2014:115, KHO:2019:75, KHO:2024:39) tarkoitettu luvanvaraisen toiminnan varsinaisen toiminta-alueen ulkopuolelle kauemmaksi suuntautuva liikenne, joka kuuluu lupaharkinnan piiriin.

Mikäli Rovaniemen kunta katsoo, vastoin esittämäämme näyttöä, ettei kyseinen liikenne kuulu ympäristöluvan piiriin, katsomme tämän vahvistavan sen, että kyseessä on yleinen liikenne. Tällöin haittaan sovelletaan aukottomasti TSL 51 §:n säännöksiä, kuten samanaikaisesti terveydensuojeluviranomaiselle jätetyssä erillisessä hakemuksessa on esitetty.

4.7 Tutkimusten toteuttaminen ja puolueettomuuden varmistaminen

Haitan selvittämiseksi tarvittavia viranomaistutkimuksia varten liitteessä [LIITE 5: Yhteystiedot ja suostumukset] nimetyt, haitasta eniten kärsivien kiinteistöjen omistajat ovat antaneet suostumuksensa sille, että kunnan ympäristölupaviranomainen suorittaa tarvittavat tutkimukset ja mittaukset heidän kiinteistöillään, mukaan lukien rakennuksissa ja piha-alueilla, joiden tulokset ja niistä laaditut selvitykset ovat julkisuuslain (621/1999) mukaisesti julkisina asiakirjoina asianosaisten saatavilla.

Kyseisten kiinteistönomistajien yhteystiedot ovat mainitussa liitteessä, jotta viranomainen voi olla heihin suoraan yhteydessä tutkimusten käytännön järjestelyjä varten. Tämä poistaa kaikki esteet välittömien selvitystoimien aloittamiselta.

Selvitysten luotettavuuden ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisen objektiivisuuden varmistamiseksi edellytämme, että mahdollisesti käytettävä ulkopuolinen asiantuntija on riippumaton ja esteetön suhteessa kaikkiin asianosaisiin. Asiantuntijaksi ei voida hyväksyä tahoa, jolla on tai on ollut toimeksiantosuhteita tai muita sidonnaisuuksia alueen kuljetus- tai maanottoyrityksiin.

Edustavuus: Tutkimusten toteuttamistapaa tai ajankohtaa ei tule ilmoiteta etukäteen kuljetustoimintaa harjoittaville yrityksille, jotta mittaukset kuvaavat todellista, päivittäistä naittatasoa.

Oikea-aikaisuus: Huomionarvoista on, että tärinähaittaa esiintyy erityisesti sulan maan aikaan. Koska roudan tiedetään vaimentavan merkittävästi tärinän etenemistä maaperässä, on mittausten validiteetin kannalta ehdotonta, että ne suoritetaan sulan maan aikaan.

5. Vaatimus asian käsittelystä

Tämä hakemus koskee jatkuvaa ja vakavaa, ympäristönsuojelulain 5 §:n tarkoittamaa terveyshaittaa ja sen uhkaa. Ympäristönsuojelulain 14 § asettaa toiminnanharjoittajalle ja siten välillisesti myös lupa- ja valvontaviranomaiselle velvoitteen ryhtyä viipymättä tarpeellisiin toimiin tällaisen haitan torjumiseksi.

Edellä esitettyyn perustuen vaadin, että Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta käsittelee tämän hakemuksen hallintolain 23 §:n ja ympäristönsuojelulain kiireellisyysperiaatteen edellyttämällä tavalla ilman aiheetonta viivytystä ja tekee asiassa perustellun, valituskelpoisen päätöksen.

6. Liitteet

LIITE 1: Aloite raskaan liikenteen haitoista 13.6.2014 (70 allekirjoittajaa) toimitettu kuntaan 18.6.2014 kaupungininsinööri Peuraniemelle.

LIITE 2: Kuntalaisaloite 1.9.2017 raskaan liikenteen aiheuttamista haitoista (33 allekirjoittajaa).

LIITE 3: Alueen asukkaan kirje tekniselle lautakunnalle 19.1.2018.

LIITE 4: Valtuustoesitys 14.6.2018 (26 läsnäolijaa ja allekirjoittajaa).

LIITE 5: Hakemus ihmisen terveyshaitan poistamiseksi Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle 22.4.2022.

LIITE 6: Luettelo haitasta eniten kärsivistä kiinteistönomistajista, jotka ovat antaneet suostumuksensa tutkimusten ja mittausten suorittamiselle, sekä heidän yhteystietonsa

LIITE 7: Tavarantarkastuskertomus 2.10.2014, josta ilmenee tärinän heilahdusnopeuden mittaustulos (1,6 mm/s).

LIITE 8: Yhteenveto ympäristölupapäätösten perustana käytetyistä virheellisistä ja puutteellisista liikennemäärätiedoista.

LIITE 9: Yhteenveto asukkaiden suorittamasta liikennelaskennasta 2018 (noin 319 ohiajoa / 12h).

LIITE 10: Vaasan hallinto-oikeuden päätös 499/2024, 18.4.2024.

7. Allekirjoitus

Olli Rätty

Rovaniemi